

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
félévre . . . 3 „ — „
negyedévre . . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. e.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6. sz.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr..
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: A socialismus. (Farkas Gejza.) — Gönczy Abc-je az alapvető tanmódszer foruma előtt. — Belföld. — Vegyesek. — Pályázatok. — Hirdetés.

Figyelmeztetés!

Fél- és negyedéves előfizetőinket előfizetéseik megújítására, a hátralékosokat hátralékaik törtlesztésére kérjük. —

Társult előfizetők eddigi címszalagjaikat használják.

Lapunk jóakaróit felhívjuk, sziveskedjenek e vállalatot kivált szellemi közreműködésükkel támogatni.

Szerkesztőség.

A socialismus.

Korunk társadalmi könévései között leggyakrabban halljuk a socialismust emlegetni, mint olyat, a mely a meglevő társadalmi rendet megdöntéssel fenygeti.

Azok a kik a socialismus ellenségei, azt állítják, hogy a social-democraticus mozgalmak az újabb kornak betegsége; magok pedig a socialismus főképviselői lázas felindulással akarják kitzított céljukat elérni, s ez izgatottság a helyett, hogy a fokozatos átmenet biztosan érlelő hatását bevárná — erőszakos voltánál fogva inkább árt a dolognak, mintsem hogy használ.

A socialismus, megtisztítva a fogalom minden hozzátapadt mocsoktól, tisztán a saját lényegében felfogva, a legszebb eszme, melyet ha korunkban a társadalom uralna — csak büszkévé tehetne bennünket. A socialismus — a maga nemes értelmében, nem lehet egyéb, mint a legszebb keresztény tan, a keresztény erkölcsstan megvalósulása.

Egyenlőség a földön, mint a hogy Isten előtt különbség nem létezik, ember testvérnek tekintse embertársát. Ne legyen se fekete se fehér rabszolga, ne tekintse senki embertársát eszköznek és tárgynak, a kit saját önző céljaira büntetlenül kiélhet.

S legyen a vagyon közös, nyissa meg a gazdag erszényét a szegény előtt, s ne hagyja inségben elveszni az elhagyottat, a nyomorultat. — Mind olyan üdvös eszmék, melyeket minden evangéliumi káté

tanít és hirdet, — eszmék, melyeket szószekeink minduntalan visszhangoznak.

S mint ilyen, a socialismus épen nem újabb-kori jelenség, gyökerének szálai mélyen visszanyulnak a kereszténység alapítási korszakába, sőt még azontúl is, s ezen nemes, s az emberiség legtisztább fogalmának megfelelő eszmék terjesztése és valósítása, minden kornak főkéssége.

Hogy az újabbkori socialismus nem vág teljesen össze az igaz értelemben vett socialismus fentebb adott fogalmával, az az eszmének szépségéből nem von le semmit, s csak a mellett tanuskodik, hogy a socialis mozgalom, mint minden emberi mű magán hordja, talán a szokottnál nagyobb mértékben, a tévedésnek és tökéletlenségnek bélyegét.

Azért, ha azt állítjuk, hogy a kereszténység az eszményi socialismus, semmi sem lenne inkább tévesztett dolog, mint ha a socialismus kinövései miatt a kereszténységet vádolnók.

A viszony a socialismus és a kereszténység között épen olyan, mint a kereszténység és a róm. katolicismus között. Kinek jutna eszébe a róm. kath. hit és erkölcsstan kiáltó bótlásai miatt a keresztény vallást és annak emberi alapítóját kárhoztatni? —

Különös, hogy a socialismus és a róm. katolicismus a látszat szerint e két legnagyobb ellenség — egy közös vonásban találkoznak, abban t. i. hogy egy gyönyörű eszményt eléktenítettek, — a kereszténység isteni eszméjét. — De találkoznak még abban is, hogy mindkettő a földi országot tűzte ki vágyainak

céljául s bár különböző eszközökkel, mindkettő a földi jólét és vagyon bírást a legfőbb életfeladatnak tartja.

Mint minden bűnt és társadalmi kinővést, úgy a socialismust is szeretné ránk fenni a róm. kath. viadorok szeretetreméltósága. Egész irodalom fejlődött ki a róm. katolikusok táborában, mely célul tűzte ki magának annak bebizonyítását, hogy a socialismus a protestantismus gyermeke. Megérjük még, hogy az orosz nihilismus keletkezéseért is minket fog okolni a klerikális közvélemény.

Pedig hát jó lenne a saját házuk előtt seperni. Bizonyosan csak a józan észnek hiányáról vagy szándékos rossz akaratról tanuskodik a protestantismust a socialismussal mint társadalmi kórral való összefüggéssel vádolni.

Bizonyára semmi sem áll távolabb a mai értelemben vett socialismustól, mint a protestans ember egyszerűsége, igazságszeretete, munkakedve, s a becsületes uton szerzett vagyon vagy keresettel való megelégedése. Semmi sem mond inkább ellent a más vagyonát erőszakkal birtokba vételének szándéka ellen, mint az evangéliomnak „enyém és tied“ között világos különbséget tevő tanítása.

Evangéliomi elvek és életmód mellett a socialismus nem kísérthet — sem annak pusztításaitól tartani nem lehet.

A socialismus csak ott keletkezhetik és fejlődhetik, a hol az emberi méltóság lábba tiporva, a hol a szabadság meg van semmisítve.

Nem hiába fél a róm. kath. papság a socialismustól; talán érzi, hogy a hierarchia uralom- és birtokvágya a legbújjabb talaj, melyben a socialismus tenyészik.

A róm. kath. egyház különbséget tesz egy ember és ember között; a papság, az az Istennek különös kegyeltje; a pap anyagiakkal bőven ellátott személy, a kinek hivatalával járó munkája semmi arányban sincsen a javadalommal, melyet élvez; s ha vannak szegényebb sorsú plébánusok, — a főpapság általában tömördek vagyon felett rendelkezik, a melyre számtalan alacsony és szegény sorsú epedve emeli sovár szeméit. A pap úr a hívek lelkiismerete felett, a kinek magának azonban a bűn sem hiba.

A nép ellenben csak rabszolgája az egyháznak, a mely ájtatos képpel szent ürügyek alatt elimádkozza a szegény özvegynek utolsó fillérjét.

Csoda-e, ha abban a szegény éhező népben, a ki minél buzgóbb, annál nagyobb páriának kell, hogy tartsa magát, a kiről az absolutió, kenetes reményességének mutogatásával az utolsó becsületes szálát leveszik s elhúzzák az utolsó falatot családjától, mikor gyomra mindhangosabban kezdi jogát követelni — csoda-e, hogy mikor ily állapotban a papnak jólétől és kényelemtől fényes arczára és melyet a vörös öv alig ér be, terjedelmes derekára tekint: — csoda-e, ha önkénytelen felébred benne a vágy, vele helyzetet cserélni, vagy legalább is megosztani a jó falaton? — Hogy ne jőjjön kísértetbe az az ember, a ki saját vezéréből látja, hogy az önérzetet, meggyőződést, függetlenségét, a családi élet szentségét —

szóval mindent, a mi egy embernek drága, kész feláldozni a mammon bálványának. Nem a paradicsom tiltott almájának tekint-e az a vagyont, mely hogy övé legyen, nem kell más, csak hogy kezét nyujtsa utána . . . .

Félnek tőle és előmozdítják. Egy oldalról a legnagyobb mohósággal kapnak a vagyon után — s más oldalon könnyelműen és pazaron elszórják azt. A szegények utolsó véka buzáját elveszik párbér fejében, a fizetés képtelen nyomorultnak halottját nem temetik el, mert a stólat előre megfizetni nem tudta, s költenek minden erkölcsi alapot nélkülöző czélokra, s személyekre, a melyek a hívek lelki nyugalmának csak botránykövei — tele marokkal!

Azok az ezrek és százezrek, miket egyes főpapok jótékony czélra költenek — csak arany por, — de a népet félre nem vezetik.

S a milyen a kovász, olyan a ténta is. A róm. kath. klérus szellemével át van szedve egész társadalmunk. Czim- és rang-kórság, könnyelmű tékozlás, a látszat után való kapkodás, hiú tetszelgés, ezek poshasztják a jelen társadalmat, s ez a légkör szerte árad a nem róm. kath. rétegekre is. Az iparos, a gazda, a földesúr, elvonja munkásától, bérésétől a garast, s pinczéreknek, lakájoknak forintokat dob, — ha ez a kabátját rá segíti, vagy egy „nemzetes uram“ helyett egy „nagyságos ur“-at kiált utána.

Ideje lenne, hogy társadalmunk e léhaságából felébredne. A sopánkodás és panasz nem fogja az idők folyását feltartóztatni. S ha ideig fel is tartja, aztán — mint a hősörnyeteg annál rohamasabban fog pusztítani, s maga alá temetni mindent. Félnék a socialismustól. Ám jó: de tegyenek is ellene!

Munkásság, becsület, nem képmutató jezuizmus, hanem a nép érdekét szíven viselő igaz őszinteség, a munkás kéz megbecsülése — s mindenek felett a szeretet: csak ezek lesznek képesek a socialismust nem feltartóztatni, hanem annak veszélyeit távoltartani s folyását helyes mederbe terelni.

A tiszta kereszténység a socialismus egyedüli és biztos megoldása.

Farkas Gejza.

Gönczy Abc-je az alapvető tanmódszer foruma előtt.

(Folytatás és vége).

Most következik az irott és nyomtatott K ismeretése; nem tudjuk, miért lett ezen betű egy maga ismertette, mikor az, kivált a nyomtatott, egészen hasonlítja a kicsinyt. És az irottat jobb lett volna egy vonallal, tehát minden félbeszakítás nélkül feltüntetni. „Mi hol terem“ elég rövid olvasmány s a mellett a gyermek szemléltetési körét sem haladja túl. A nyomtatott K után következik egy igen hosszú s a mellett igen kis nyomtatású olvasmány, czime: „A mező, rét, erdő.“ Ezután két vers: „Az erdei virágocska“ és „Mikor szép?“ mindkettő megüti a mértéket.

Mint utolsó betűk T és F szerepelnek, E betűk egymás mellett való tárgyalása igen helyes; kár, hogy az utóbbi betű másik alakja nem lett bemutatva. „Tavaszi öröm“ című olvasmány szinte az első tanév keretében mozog. A nyomtatott T és F ismeretése alatt egy, két versből álló, kis költeménnyel találkozunk, melynek első verse kiváló szép és könnyen lejt; de már a második nehézkes mozgású s hangulata az elsőéhez képes jóval alantabb fokon áll. Most három olvasmány következik: „Az asztalos.“ „A kőmives és az ács.“ és „A szabó.“ Mi ezeket is, az utolsó kivételével, hosszúaknak tartjuk.

„A föld“ című párbeszéd és nagyon hosszú olvasmány; a mellett még sok oly dolog is foglaltatik benne, mi az első tanév keretén kívül esik s így Abczésbe nem való. „Lovas és gyalog“ című vers nem más mint egy izetlen szóhalmaz s a mellett is helyi érdeklél bir. Vagy magyarázatokba bocsátkozunk, hogy a gyermek jól megértse és még se tudja mit jelent ezen verssor: „ugratnék át a Tiszán.“ „A levegő“ című szinte hosszú, kis nyomtatású olvasmány. „Az égiháboru“ című ismét kelletlenül hosszabb. „A zivatar“ című költeményt 6—7 éves gyermeknek hiába magyarázzuk meg, nem fogja megérteni. Vagy képes a gyermek a következő kitételek fölfogására: „Dicső az égnek templomba, a szélvész benne orgona.“ (?)

„Az ég, az idő.“ hosszú, nagyon hosszú olvasmány; de nyomtatása elegendő nagy; a mellett meg a majd két lapra terjedő olvasmány sok szükségtelent és néhány valótlanítást is tartalmaz. Mindezekre már most is rámutatni nem szükséges, mivel ezen könyv olvasmány részét más oldalról is megakarjuk világítani. „Az órás“ című az előbbinél sokkal rövidebb, de mi még ily terjedelmű olvasmányt is hosszúnak tartunk.

A most következő olvasmányok csupa költemények: „A négy évszak“ című épen gyermekeknek való. „Tavaszzal barackfát láttam“ kezdetű szinte megjárja. A következő két költeménnyel: „Teremtő Isten“ és „Gondviselő Isten“ szintén meg tudunk barátkozni. Épen úgy, „Szent fogadás“ cíművel, mely pár sorral arra lelkesít és buzdít, a mi szép, nemes és dicső: szülék iránti tiszteletre, felebaráti és hazaszeretetre, munkára, becsültre, ígérve ezeknek legfőbb jutalmát.

Végre béfejezésül „Reggeli fohász“ és „Esti ima“ címűek tiszta gyermekkedéllyel írt vallásos hangok, melyeknek szép hatása bizonyos.

Figyelmünket megegyeszer kell, hogy vessük; ez alapvető mű második — vagy olvasókönyv részére.

Tény, hogy minden Abczésnek szükségesképen olvasmány részzel is kell birnia, vagy a mi mindig, olvasóköny is kell hogy legyen. Ezt különösen kiemelni azért tartjuk oly fontosnak, mivel a pozsony-megyei tantestület XV-dik közgyűlése alkalmával Mikula Antal úr, a modori állami tanítóképző intézetnek rendes tanára s az említett tantestületnek érdemekben gazdag elnöke „Az olvasókönyvek használásának módja“ című tétel fölött értekezvén,

csekélységem ezen értekezletnek ama hiányára mutatott rá, hogy az olvasókönyv alapja az Abc egészen mellőzöttest; a miért ennek felvételét indítványozni bátorzkodtam. Az előadó ezt ellenezte, mivel a tétel csak az olvasókönyvek használási módjáról szól. És ezzel ezen kiváló fontos eszme fölötti vita véget ért.

Ezen állítás szerint tehát a Abc-nek olvasókönyv része nincs vagy ha van, mert van, a fenti állítás szerint nem tartozik az előbb nevezett értekezés keretébe. Megvalljuk, hogy egy olyannyira fontos tanügyi eszmének ilyenképen való igazságszolgáltatását még nem volt alkalmunk hallani. Vagy tanfériak közt arra is kellett volna rámutatnunk, hogy az Abczésnek olvasókönyv része is van és hogy ennél fogva ez a fent érintett értekezlet keretébe egészen beleillett volna?

E rövid, de nagyon idevágó kitérés után siessünk feladatunk megoldásával, még egy pillantást vetve Gönczy Abc-jének olvasókönyv részére.

A munka különböző neveivel, anyagaival, eszközeivel, abból eredő hasznával s áldásával a következő olvasmányok foglalkoznak. A munka. A hangya. (vers) Az iskolai élet. Minden embernek dolgozni kell. Munkára fel! (vers) Az asztalos. A kőmives és ács. A szabó. és Az órás.

Hogy a közletről a távolba féle elv helyet és alkalmazást találjon, először az iskola lesz ismertetve, azután a ház, a szüleiház, az udvar, a kert, a falu és a város, míg végre a fővárosra és sétaterére is kerül a sor; onnan egy kis visszaugrás azokra nézve, kik nem fővárosiak, mezőre rétre és erdőre.

Az embert, társadalmi viszonyát két olvasmány ismerteti: „Az ember“ és „A család“ címűek. Az elsőre nézve több mondanivalónk nincs s a másodikra csak annyit, hogy: „A sok helység együtt egy nagy társadalom vagy ország“ nem helyes fogalom-adás; mert a megye sőt járás is sok helységből áll, még sem ország egyik sem. És kérjük, mit nyer a 6—7 éves gyermek ebből, ha ezt annyira a mennyire lehet megmagyarázzuk s még sem képes megérteni, mert szemleltetési körén kívül esik.

Házi állatokkal a következő olvasmányok foglalkoznak: A szüleiház. A lyány és a cziczsuska. (vers) Gyula Endre és a Czirmos. A tolvaj és a kutya. (vers) A kakas és a tyukok. Melyik a hibás. és A falu.

Néhány olvasmány ismeretes kerti és mezei növényekkel foglalkozik.

A föld. A levegő. Az égiháboru. és Az ég, az idő című olvasmányok közül az első elmondja a gyermeknek, hogy a növények a földből szívják táplálékukat és ez helyes, valamint az előző kikezdésben elmondottak is; de hogy milyen képet alkot magának egy 6—7 éves gyermek következőkből: „forrásból lesz patak, patakból folyó s hogy a legnagyobb állóvíznek tenger a neve.“ ezt már magától Gönczytől szeretnénk megtudni. Ugyan ezen olvasmány elmondja, hogy a föld egy helyen agyagos, más helyen homokos; a hegyek leginkább kőből vannak alkotva s ott is található agyagkő, homokkő,

mészki stb. Több ércz megnevezése. Továbbá hogy a földön állatok is élnek. Állatok és emberek a föld termékeiből élnek. Mindezekért Feri örült életének, valamint annak, hogy szülői s tanítója is élnek. Végre pedig Feri így kiált föl: „Jó, hogy mindent, mit a földön találunk, hasznunkra fordíthatunk!”

Meg kell vallanunk, hogy ez a Feri gyerek szörnyü okos egy gyerek; de mégis csak olyan „altklug“ mint a német szokta mondani. Mi olyan gyermeket nem szeretünk s ilyen gyermeknevelést csak kárhoznatni tudunk.

A második olvasmány a levegőt ismerteti s annak különféle változatait; meleg, hideg, szél; aztán hasznát emberekre, állatokra és növényekre nézve; hogy az egész földet levegő fogja körül, ebben támadnak felleg, eső, jégeső, hó, villámlás és menydörgés. Mindez általános nagy vonásokban van adva, de nem szigoruan számítva a gyermek eszmekörével.

„Az égháboru“ címü olvasmány ebben culminál, hogy egy fiu a maga és apja életét az által mentette még, hogy apját arra figyelmezteté, menének el a fa alól, mely alá zivatar alkalmával állottak.

„Az ég, az idő.“ címü olvasmány ismerteti az eget és a mi azon nappal és éjjel látható. — Napkelet, reggel, délelött, dél, délután, napnyugat, est, esti hajnalcsillag és éjszaka. — *) Csillagos ég téli és nyári estéken. — Néha a gyermek éjfélig kinn van a szabad ég alatt, gyönyörködve a csillagokban; apja megmutatja neki, melyik a Gönczöl szekere, a Kaszás a Fiastyuk csillagzat. — És az iskola hogyan tanítsa mind ezeket, kivált oly gyermekeknek, kik oda haza ily oktatásban nem részesülnek? Rendelje be a tanító a 6—7 éves gyermekeket télen 6—7 órára vagy nyáron 10 órakor, hogy mindezeket szemléletileg taníthassa? S történjék ez egyszer vagy többször? Ugy-e bár, ezek különös kérdések?! de nem sajátságosabbak, mint az azokat felidézte olvasmány. Szegény első tanév, beh dúsgazdag vagy!

Továbbá megtudjuk azt is milyen a reggel és reggeli élet. — Nap, hét, vasárnap, ünnepnap, hétköznapok. Egy hónap hány hét és egy év hány hónap? Ezekkel folytatólag az idő fogalma, az óra mint időmérő. Végre a négy évszak örömei az el nem engedhető tanulságával, hogy a szorgalmas ember mindegyiket haszonnal tölti.

A többi olvasmányok kiegészítésképen vagy a felsoroltakhoz kapcsolódnak, vagy ha nem, elegendőképen foglalkoztunk már azokkal is.

Igy áttérhetnénk értekezletünk összefoglalására, de mielőtt ezt tennők, kijelentjük, hogy mi ott nem szoktunk dicsérni és magasztalni, hol a dicséretnek és magasztalásnak helye nincs. S midőn az igazságot a maga rideg valójában hirdetjük, nagyobb szolgálatot teszünk tanügyünknek, mint egynémely lelketlen dicsszónokok.

*) A következő kitételek: „Mikor (a nap) az ég boltozatának közepére ér, akkor dél van“ és „Éjszaka minden ember alszik“ stb. nem felelnek meg az igazságnak. Nálunk a nap égboltozatunk közepén sohasem áll.

Gönczy Abc-je gyenge és silány mű. Levon-e ez valamit a magasan álló tanférfiu nagyságából?

Véleményünk szerint nem; mert tanügyünk újjáteremtésében, szervezésében hervadatlan érdemei vannak. Mindenki Kehr nem lehet, ki nemcsak nagy, de egész tanférfiu volt és hogy az Abc-hez is oly mesterterileg értett, tán nem kis részben Schlimbach-nak köszönhetette, ki az alapvető tanmódszer kiváló ismerője és kezelője volt.

Ezek után felvethetjük a következő kérdést: Megállhat-e Gönczy Abc-je az alapvető tanmódszer foruma előtt?

I. A mennyiség szempontjából nem, mert

1. kétszer annyi tananyagot ölel fel, mint a mennyit egy tanév alatt kellőképen feldolgozni lehet;

2. mivel e tankönyv javított kiadásainál ezen hiba még fokozódott. (Hasonlítsd össze pl. az 1877-diki és 1887-dik kiadásokat.)

II. A minőség szempontjából sem, mert

1. nem számol a fokozatossággal, sőt ellene még az által is vétezik, hogy az új es javított kiadások rendezésénél a szembetünő hibák sem lettek kijavítva; melyhez még járul, hogy már javított volt hibák a legutolsó kiadáshoz ismét felvétettek;

2. mivel írása sem nem egyszerű, sem nem szép, hanem általában minden bírálaton alulnak mondható;

3. mivel mind írása, mind nyomtatása gyakran oly kicsiny, hogy lehetetlen, miszerint azok a gyermekek szemére kártékony hatással ne legyenek;

4. mivel olvasmányai közül nagy része nélkülözi a kellő rövidséget, az érdekességet s így a könnyen való átérthetőséget is és a mellett a 6—7 éves gyermekek eszmekörével sem számol mindenkor;

5. mivel sok oly szó és mondat foglaltatik benne, melyek az első tanév keretébe nem tartoznak; helyesírásuk nem kifogástalan, szerkezetük nem mindig helyes;

6. mivel kiállítása, tekintve a nagy mérvü eszközöket, melyek a szerzőnek rendelkezésére állottak, minden tekintetben silánynak mondható és ha árát (14 kr.) is tekintetbe vesszük, e műre teljesen ráillik eme közmondás: „Olcsó húsnak híg a leve“.

Ezen Abc-könyvnek, mely a többi Abc-eknek minden tekintetben mintaképe lehetne és a mely az alapvető tanmódszer foruma előtt semmiképen meg nem hálhat, teljes címét a következőkben adjuk:

Magyar A B C és Elemi Olvasókönyv a népiskolák első osztálya számára. Irta Gönczy Pál, a m. kir. vallás- és közoktatástügyi ministeriumban ministeri tanácsos, m. akadémiai levelező tag.

A m. kir. vallás- és közoktatástügyi minister által koszoruzott pályamű. Bolti ára 14 kr. Bővített és javított kiadás. A fordítási és átdolgozási jog fenntartatik.

Budapest, a m. kir. állam tulajdona. 1885.

BELFÖLD.

Mt. és Ft. Czékus István, tiszakerületi püspök úr egyházlátogatási körútja a brassói magyar esperességben.

III.

A nagy templom zárva van még, de egy öreg székelly vagy csángó asszonyka a belső udvarba vezet minket, melynek közepét kicsiny, kívülről nem is sokat mutató templom foglalja el s ebben már áll a mise.

Belülről nézve a tiszta byzanti stílusban épült kis templom keskeny ablakaival, kupolájával, egy tenyérnyi tért üresen nem hagyó falfestményeivel egészen leköti figyelmünket, habár annak a terjengő tömjénfüsttel is nevelt félhomályához előbb hozzá kell szemünknek szoknia. Az egész a régi jeruzsálemi templomra akar emlékeztetni. A kicsiny előcsarnokban egy oldalról a 7 ágú gyertyatartó, más oldalról a szent kenyerek asztala, melyen a szent kenyerek láthatók kifestve, tűnnek szemünkbe; talán a tér szűke miatt szorultak ki ide. A középső részt a szentélyt, a sűrű majdnem kizárólag női közönség — csaknem végig borítva a földön — egészen ellepi; az iconostást helyettesítő fal kárpitokkal eltakart s a szentek szentjébe az oltárhoz vezető három nyílásának középsője előtt erőteljes, fekete szakálás férfialak, a byzanti császárok korára emlékeztető, bő újjá, gazdagon aranyozott nehéz veres selyem talárban érczes tenorhangon éneklő az evangéliumot, miként azoktól, akik értették, hallám, azt, midőn az úr Jézus szüleivel 12 éves korában a jeruzsálemi templomba felméne s imáit, melyekre a miséző pap a kárpit mögött hatalmas baryton hangon feleltetett, míg a fal 2 oldalán ülő 5 szerzetes, köztük két hófehér szakállú, 80 év körüli aggastyán, tompa reszketeg hangon szintén közbe szólott koronként.

Most ketté nyílt a kárpit s a miséző pap kilépett rajta a szentséggel, mire a közönség mintegy lázas siettséggel hánytá magára sűrűn a keresztet. — Egyszerre egy fiatal nő, kicsiny gyermekkel karján, mintegy erőszakkal törtet a sűrű tömegen keresztül, oda borúl a miséző pap lába elé, annak bő talárját reá borítja a gyermek fejére s azzal sietve távozik ismét a templomból. Hogy ez mit jelentsen, nem volt akitől megtudjam.

De elég! Látványosságnak mindez nagyon megnézni való, magam is szeretem, hogy egyszer láttam, de mi, kik megszoktuk lélekben és igazságban imádni az urat, mégis csak azt mondjuk: „elég ezt egyszer látni.“

Kijutva a templomból, egy sajátos készüléken akadt meg szemünk. Vertvasból készült széles, vastag félabroncs csüngött lánczra erősítve szabadon; egy fráter forma kalugyer kis vaskalapácsal ütött reá, mire az abroncs messze elhallatszódó, harangszerű érczes hangot adott, amint nekünk mondák, az ó naptár szerint elkövetkező áldozó csőtörtököt jelezve vele. Aligha nem az öntött érczharangok korát megelőző legkezdetlegesebb harangot láttuk s hallottuk itt.

De az idő halad s utunk tulajdonképeni célját még mindig nem értük el.

Kiérve a monostor külső kapuján, jó karban tartott útra lépünk, melynek egy útmutató táblán olvasható neve: „strada Carmen Sylva“ a fenkölt lelkű költő-királynőre emlékeztet bennünket. — Szikiáról sziklára alá rohanó,

kicsiny vízeséseket képező hegyi patak mellett haladva, néhány fordulat után magunk előtt látjuk utunk tulajdonképeni célját, a pompás királyi nyaralót.

Néhány holdnyi menedékes tisztás képezi az előtért. Látszik hogy a szabad természet feltétlen tisztelője, aki itt parancsol. Míg ugyanis más fejedelmi és nagy úri lakok körül a pázsitot rendszerint kicsinyes gonddal mintegy leborotválva találjuk, hogy annál sűrűbb és üdebb zöld legyen: itt a természet szabadjára van hagyva: térdig érő, erdei virágokkal tarkázott, egyes sziklatömbök által meg-megszakgatott fű borítja a rétet, mely rétnék hegyében, mint ékes korona, emelkedik a nyaraló, phantasticus tornyaival, fedett és nyílt erkélyeivel, ólomkarikás ablakaival, melyek hol szabályos sokszöget, hol szeszélyes zezugot képeznek, néha egész emberi alakokat ábrázolva.

Fájdalom, csak kívülről gyönyörködhattunk a pompás épületben, mert a bukaresti udvarmesteri hivatal írott engedélye nélkül belsejét megnézni tilos és a német várnagy egy közvetítőnk minden kérésére hajthatatlan maradt.

A vár előtti téren az utolsó török háborúban elfoglalt ágyúk állanak, valamint lejjebb az őrségi tanya előtt is, itt és ott egy-egy dorobáncz fedezete alatt, aki bocsorban, közönséges fehér szürposztónadrágban, báránybőr-süveggel a fejében, de elég katonásan tartva a szuronyos fegyvert kezében, szokatlan látványt nyújtott. A katonaköpeny az egyetlen egyenruha rajta; egyébiránt elakarták velünk hitetni, hogy a dorobáncz (olyan honvéd vagy nemzetőrfele) a világnak nemcsak legolcsóbb, mert rövid néhány napi szolgálati idejét, a köpeny kivételével, a saját ruhájában és a maga kenyerén kitöltő, de egyszermind legmegbízhatóbb katonája is. Nono, ami az utóbbit illeti, esmerünk ám más katonákat is, akik zászlójukat nem hagyják. Külömben, midőn a királyi család itt tartózkodik, akkor a vitéz dorobánczokat egy zászlóalj vadász váltja fel; úgy látszik, érzik, hogy bocsor és bíbor még se igen illenek össze.

Ha már bejutnunk nem lehetett a kastély belsejébe: legalább annyit akartam, mint élelmes turista, látni belőle, amennyi látható volt. Egy emeleti terrasse nyílt lépcsőjén felhaladva üvegajtóhoz értem, mely, amint kivettem, könyvtárszobára nyílt, egy mellette lévő nyitott ablakon át pedig érdekes kép tűnt szemembe, divatosan öltözött szép fiatal nőt ábrázoló, szőke fürtű gyermekkel a halán (ländlich, sittlich). Valaki a jelen voltak közül azt állítá, hogy a nő maga a királynő volna, a gyermek pedig elhúnyt leánykájá. Fides penes auctorem.

Túl a nyaralón nagyszerű növényház van még csak épülőben, még azon is túl pedig csinos vadásztanya rejtőzik az erdő sűrűjében.

De ne sokat nézegessük, a mondó vagyok, kedves olvasóm, mert a zápor ugyancsak megeredt és bőrig ázunk mindjárt. Itt ugyan ma nem igen látunk többet, — visszasielve a pályaudvarhoz, hogy még a déli vonatot elérhessük, pedig eredetileg estig szándékoztunk ám itt időzni. Szerencsére lefelé gyorsabban megy a gyaloglás. — Ah, a vonat már berobogott a pályaudvarba s mi még jó magasan vagyunk: gyorsan, gyorsan... Valóban még két percznyi késés és mi lemaradtunk volna. Szerencsére, a „dux peregrinationis“ a mi kedves esperességi felügyelőnk, akinek mi többiek az utlevél szerint csak kíséretét képezzük,

nagyokat tud lépni, . . . mikorára a „kiséret“ leérkezett, jegyeink már meg voltak váltva, . . . gyorsan be a kocsi-ba . . . Így, épen jókor; egy óra múlva már ismét az áldott magyar levegőt szívhattuk s kevéssel utána vissza-érkeztünk Brassóba.

Másnap, június 11-én, az esperességnek, mint testü-letnek vizsgálatát ejtette meg püspök úr a brassói templom-ban az összes egyházak küldötteinek jelenlétében, az espe-resség történetét, tisztikarát, pénztárát stb. ismertető jegyzőkönyv tárgyalásával s ezzel, a déli órákban, végleg befejezte ezen egyházmegyében látogatási teendőit, mely ezen alkalomból, rebus quasi bene gestis, a mi kedves espe-rességi felügyelőnk az egész küldöttséget s az összes egy-házak képviselőit vendégszerető házánál, helyesebben már-tonfalvi kies nyáralójában búcsú ebédre hívta meg. Ömlött a lelkesült ajkáról a toaszt, csengett a búcsúpohár, a szí-ves házi gazda ki nem fáradt a kínálásban, a világlátott, szender kedves házi úrnőnek mindenkihez volt egy nyájas szava, mosolya s elváláskor az volt a lelkesen hangozta-tott jelszó: „a viszontlátásra, a jövő évben, a brassói egy-házkerületi gyűlésen“! faxit Deus!

Másnap még néhány búcsú látogatást tön püspök úr és Skita Mihály brassói felügyelőnek volt délen át kitün-tető szívességgel fogadott vendége: az esti vonattal pedig visszaindult régen nem látott kedvesei közé.

Ő eltávozott, de látogatása bizonyára maradandó nyo-mokat fog hagyni maga után, már csak azért is, mert meg-győzött mindnyájunkat afelől, hogy ezen egyházak csatla-kozása egyik félnek sem válik kárára vagy szegyenére.

Nem válik kárára a csatlakozott egyházaknak. Ott a helyszínen győződhetett meg az ember, hogy az érvek, melyekkel befogadtatási kérényüket támogatták, nem vol-tak a légből merítettek.

Tény, hogy az „Anciëme regime“ nem sokat törődött a magyar egyházakkal, — hagyta őket a maguk sorsára s elnézett minden visszaélést. Elnézte, mint foly a kortes-keedés a papi állomásokért nyiltan; elnézte, hogy a meg-választandó megválasztatása árában limitált a papi jöve-delemre s például eredetileg papi földek ily uton más czélra fordíthatnak; a papi minősítést nélkülöző egyéneket iktatott volt be a papi hivatalokba; elnézte, hogy egyházi számadások évek hosszú során át felülvizsgálatlanok marad-tak s ennek folytán az egyházak vagyonában is kár esett; elnézte, hogy az egyházak felekezeti iskolájakat s épületei-ket községnek, államnak örök használatra átengedték a nél-kül, hogy a visszavétel jogát teljesen biztosították s a val-lástanításról kellek gondoskodtak volna.

Tiszteljük mi a felekezeti békességet és testvéri szeretetet, de az talán már mégis csak nincsen rendén, hogy az evang. gyermekeket, hol reform, hol unitarius val-lású községi vagy állami tanító tanítja a vallásra — szí-vegből ingyen.

A dolog úgy áll, hogy a községi, illetve állami taní-tók közül megbizsa az egyház az egyiket, sokszor nem is evang. vallásút, megállapított külön javadalmazás mellett az u. n. egyházi segédkezői teendőkkel, a kinek köte-lessége temetni, ünnepek másodnapján vagy a lelkész távol-létében prédikálni stb. Ez tanítja a vallásra is az iskolá-ban a gyermekeket, de mert a gyermekek nagy száma mel-lett valamennyit nem taníthatja, rendesen úgy van, hogy

a segédkező a vallásra csak a gyermekek egy részét ta-nítja a többit pedig tanítja arra, egy vagy több más tanító — és pedig, bizonyos gyenge pressió útján s talán még inkább a szokásjog alapján, ingyen. De meg is esett aztán Apácán az az eset, hogy a 189 evang. gyermek közül megjelent a vallásvizsgán, ha jól tudom, kettő, mert hát talán így gondolkozott az illető úr, „a ki fizet, az parancsol.

Zajzon tanult a többi testvéregyházak kárán: ki-kötötte az átadási szerződésben, hogy a község tartozik mindig egy oly evang. vallású egyént alkalmazni a többi közt tanítóul, a ki az egyházi segédkezői teendők ellátá-sára alkalmas legyen. Erre támaszkodva az esperes azon kéréssel fordult annak idejében a kir. tanfelügyelőséghez, hogy miután annak elbírálására, ki alkalmas a segéd-kezői teendők ellátására, ki nem, maga az illető felekezet hatósága a legilletékesebb, kéressék ki az illető állomás betöltésénél előzetesen az ő véleménye is. E kívánság azonban teljesíthetlenné találtatott s nemsokára reá meg-választja a polgári község az illetőt s az egyházi előjár-ságnak minden megkérdezése nélkül beigtatja őt az egy-házi segédkezőnek is minden java dalmában. Az espe-resnek e tekintetben felterjesztett panaszát épen püspök úr körűtja alatt intézte el ugyan, és pedig kedvezőleg a köz-oktat. miniszterium, kijelentvén, hogy a kérdéses tanító, ha őt az egyház segédkezőül elfogadni továbbra is vonakodik, a tanév végétől kezdve állásától felmentettné tekintendő, jövőre pedig az egyházi hatóság véleménye az állomás be-töltése előtt mindig kikérendő: de az eset mégis illusztrálja a helyzetet.

(Folyt. köv.)

A XIII városi evang. ág. hitv. esperesség közgyűlése — Sztrázsa községben július 17-kén következő tárgysoro-zattal tartatott.

Már az előtte való napon a számadási és az iskolai bizottságok Justh Samu és Weber Samu elnökte alatt üléseket tartottak, hogy javaslataikat a közgyűlésnek be-terjeszthessék.

A közgyűlés napja négyhangú, sikerült chorállal és a helybeli lelkész Justh Samu áhitatos imájával vette kez-detét, mire Breuer Sándor felügyelő üdvözölte a jelenlévő-ket és megnyitottnak nyilvánította a közgyűlést.

A választási jegyzőkönyvek kihirdetése után, melyek szerint közbizodalommal és egyhangúlag Fábry János fő-és Justh Samu al-esperesnek 6 évre újra megválasztattak, benyújtotta a főesperes jelentését, mely a múlt évről következő főmozzanatokat foglal magában: Az elkeresztélések az es-peresség területén még mindég előfordúlnak. Mathaeocz és Szepes-Olaszi százéves templomi jubilaemot tartottak, mely alkalommal az előbbi 2491, az utóbbi 525 frtot gyűjtött egyházi czélokra. Jantner Piroska hajadon emlékezetére családja 2000 frt. hagyományozott, melynek kamatai egy evang. menyasszony javára lesznek igénybe veendők. Szepes-Bélan Neupauer Amália hajadon az oltáralapra 500, az új felügyelő Gresch Ágoston 50 frtot adományoztak. Poprádon a község 2091 frttal kiépítette a paplakot. Leibitz kegyes adományokból 698 frt. kapott. Összesen, adományok czimén befolyt 11785 frt., építkezésekre fordított 9707 frt. Az esperesség területén a múlt évben a születések száma 341, a konfirmandusok száma 213, a meghaltak száma 368, és az eskettek száma 114 párt tett ki. A lélekszám a ki-

vándorlások és a születések és halálozások közötti kedvezőtlen viszony következtében most is 282 lélekkel fogyott. Egy hozzánk való áttérési eset lett bejelentve.

Az egyes számadásoknál következő eredmény mutatott ki: az eperjesi theol. tanintézet javára az offertorium tett 22 frtot, a kerületi pénztár felsegélésére pedig 39 frtot. A kerületi iskolai adó 408 frttal lefizettetett. Az esperességi gyámintézet 248 frtot gyűjtött. A rendelkezésre álló 72 frt., a kérvényező 3 község Ruszkin, Majerka és Keresztfalva között osztatott szét.

Az esperességi pénztár 3487 frtot mint bevételt, 278 frtot mint kiadást és 101 frtot mint szaporodást mutatott. Dr. Lox Sándor, megyei orvos, mint esperességi pénztárnok újra meg lett választva. A Klára-Hendél-féle alap 4749 frtból áll, melynek kamataiból a hagyományozó értelmében papi és tanítói özvegyek segélyeztettek. A XIII városi és tátraaljai nyugdíjintézet áll 13,916 frtból, és szaporodott 339 frttal, s ebből 8 özvegy összesen 720 frttal lett segélyezve.

Hosszabb vitát idézett elő a gyámintézet ügye. Nem helyeseltetett azon sajnós körülmény, hogy az alapszabályok a községek tudta nélkül módosítottak, hogy a közigazgatási költségek a bevételek nagy részét felemésztik, hogy a segélyezéseknél nem mindig alkalmaztatik az az elv, miszerint a legszegényebb egyház mindenek előtt veendő tekintetbe, és hogy végre az alapszabályok értelmében bizonytalan, vajjon kaphat-e még segítséget azon egyház, melynek történetesen 500 tagja nincsen. Daczára azon kifejezett aggodalmaknak, az esperességi gyámintézet mégis szervezkedett és az elnökséget a gyámintézet elnökségével, Höntz Adolf lelkész urat pedig a pénztár kezelésével megbízta továbbra is.

Az iskolai bizottság jelentéséből kiderült, hogy 1740 tanuló látogatja a népiskolát, 81 a polgári iskolát és 423 a középiskolát. A tankötelesek és iskolalátogató gyermekek száma ugyanaz és egymástól el nem tér. Alkalmos vallásitanítási tankönyv kiadása érdekében az esperesség maga fog lépéseket tenni.

A kerületi jegyzőkönyv nyomán határozott, hogy a biztosítási díjak százalékaiból származó $\frac{1}{10}$ a szegény egyházak felsegélésére fordítassék, hogy a kerületi pénzek együttesen felelőség mellett kezeltesenek és hogy a koordináció értelmében, ha három évi szolgálat előtt, más községbe távozik, a lelkész fizesse a költséget, mely alkalmaztatásával felmerült. Augusztushó 7. és 8-án Kassán tartandó kerületi gyűlésre az elnökségen kívül még jelentkezők: Justh Samu alesperes, Marschalko, Gresch Ágost és Dr. Förster.

A jövő esperességi közgyűlés Zsákóczon fog megtartatni.

Weber Samu.

VEGYESEK.

Kimutatás

a theol. tan-, illetőleg szakkönyvek kiadása végett megindított gyűjtés eredményéről.

XV. kimutatás:

a) Kegyes adományok: 26) A hegyaljai evang. egyházmege ntű Zelenka Pál esp. úr által 25 frt.

b) Az Evangelikus Dogmatikára előfizettek: 85) T. Horváth Sándor igazg. úr 2 frt. 86) Kármán István hitjelölt úr Ratkó-Bisztró 1 frt. 50 kr. 87) Tiszt. Nagy Sándor lk. úr Nemes-Dömök 2 frt.

c) Az „Evang. Egyházjogtan“-ra előfizettek: 36) Tek. Horváth Sándor igazg. úr 3 frt. 37) T. Kármán István hitjelölt úr 3 frt.

Pozsony, 1888. július 27-én.

A pénztáros távollétében: Pukánszky Béla,
theol. tanár.

— **Egyházi gyűlések.** A dunáninneni ág. hitv. ev. egyházkerület augusztus hó 20-án Pozsonyban fogja megtartani évi rendes közgyűlését. Ugyanekkor a kerületi gyámintézet is gyűlést tart. **A pozsonymegyei esperesség** augusztus 2-án Felső-Szeliben jön össze évi rendes közgyűlésre.

— **A modori német egyház** legközelebb Maier János J. tanítót, ki ott, mint ilyen, 47 évig volt híven munkás, nyugdíjazta, rendelve néki 500 frt évi díjat, lakás és kert használatát. Szerencsés öreg testvér, kiről az általa nevelt nemzedékek ily hálásan gondoskodnak, de szerencsés gyűlést is, mely midőn agg hivatalnokát ily módon menti fel a munkától és gondtól, egyszersmind közvetve saját tanügye további felvirágoztatására ily mértékben áldozhat.

— **Egyházi ünnepély.** Német-Gurab, a pozsonymegyei esperesség egyik tekintélyes egyháza augusztus 20-án fogja megülni temploma fenállásának száz éves jubileumát. Az előkészületek az ünnepélyhez már javában folynak.

— **Személyi.** Reich Sándor, újpesti segéd lelkész f. hó 15-én a mucsfai egyház részéről egyhangulag lelkésznek választott.

PÁLYÁZATOK.

A besztercebányai ág. hitv. evang. algyimnasiumhoz a latin és magyar nyelv (esetleg más tárgy is) tanítására helyettes tanár kerestetik.

Javadalmazása évi 700 frt. fizetés és 100 frt. lakáspénz.

A kellőleg fölszerelt és a besztercebányai ág. hitv. evang. egyházhoz intézett folyamodványok folyó évi augusztus-hó 1-ig alulirothoz küldendők.

Az állomás folyó évi szeptember-hó elején foglatandó el.

Besztercebányán, 1888. évi július 4-én.

Mikler Sámuel, evang. lelkész.

A soproni ág. hitv. evang. kerületi lyceumban a jövő tanév kezdetén betöltendő tanszékre, melylyel a magyar nyelv s irodalom mint fő-, a német nyelv, esetleg más tantárgy, mint melléktárgy van összekötve, ezennel pályázat hirdettetik.

A megválasztandó egyelőre 800 (nyolczszáz) frt. évi fizetés mellett egy próba-évre hivatik meg, és csak három évi működés után, a próba-évet is beletudva, lép a rendes javadalom 1100 (egyezer száz) frt. rendes évi díj és tandíj-osztalék élvezetébe és jogosult, de egyszersmind kötelezett tagja a tanári nyugdíjintézetnek és gyámoldának.

Pályázóknak bizonyítványaikkal kellőleg felszerelt folyamodványai f. é. augusztus-hó 18-ig bezárólag az evang. lyceumi igazgatósághoz Sopronban intézendők.

Sopron, 1888. július 9-én.

Takáts Dénes s. k.,
az iskolai kis bizottság elnöke.

P á l y á z a t.

Ág. hitv. ev. külföldi egyetemre menő több rendbeli hittanulónak és tanárjelöltnek való ösztöndíjra.

A Glosius Sámuel és Dániel-féle alapítványt a pesti ev. ág. hitv. egyháznál kezelő bizottság ezennel közhírré teszi, hogy a föntírt alapítványból külföldi egyetemeken tanuló ág. hitv. ev. lelkész, vagy pedig gymnasiumi tanárpályára készülő ifjak számára több rendbeli, egyekint 210 német birod. markból álló ösztöndíj fog a jövő 1888/89. tanévre kiosztatni. — Ezen ösztöndíjak egymásutáni két éven át élvezhetők.

Az elnyerhetés felvételei:

1. Ha hittani jelölt a folyamodó, akkor már is két évi folyamot jól végzett legyen valamely magyarhoni protestáns theologiai intézetben.

2. Ha tanári pályára készül a folyamodó, akkor az érettségi bizonyítvány kelte után már két évig honi vagy külföldi magasabb intézetben a maga választott szakában jó sikerrel tanult legyen.

3. Azonkívül mindenik folyamodó a választott pálya különbsége nélkül legyen:

a) magyarországi születésű és ágostai hitvallású;

b) a magyar nyelvet tudományosan ismerje, helyesen írja és beszéli, mely körülmény hiteles külön bizonyítvány által igazolandó be;

c) legyen feddhetlen erkölcsi jellemű és jeles szorgalmu.

Ennélfogva felhivatnak ezennel külföldi egyetemeken levő mindazon lelkész- vagy tanári jelöltek, kik már egy év óta a Glosius Sámuel és Dániel-féle ösztöndíjak élvezetében vannak, hogy ha még további egy évre külföldi egyetemeken maradni és az ösztöndíjakat élvezni óhajtanak: azt az előttiük tudva levő feltételek teljesítése mellett 1888 szeptember 30-ig alólírott bizottsági jegyzőnél kérvényileg jelentsek be.

Felhivatnak továbbá mindazon külföldi egyetemeken tanuló vagy oda még csak ezután kimenni szándékozó lelkész- s tanárjelöltek, kik a fennebb részletezett minőségi feltételeknek, meg bírván felelni, ilyen ösztöndíjat a jövő 1888/89 tanévben élvezni óhajtanak, hogy a fennt megírt kellékeknek kétségtelen beigazolására akár eredetiben, akár Kelt Budapesten. 1888. június 30-án.

Zsigmondy Jenő, jegyző.

Busbach Péter, elnök.

A modori német-ajkú ág. hitv. evang. iskolánál megüresedett tanítói állásra ezennel pályázat hirdettetik. Évi jövedelem: 500 frt. (mely idővel 650 frtra fog emelteni) szabad lakás kerttel, 3 öl tűzifa és a stólák. Tannyelv magyar-német. Az állandósítás első sikeres próbaév után történik meg. Kellőleg felszerelt pályázati kérvények f. é. Augusztus hó 15-ig alólírotthoz küldendők.

Hollerung Károly
ev. lelkész.

A lieblingi (Temesmegye) ág. hitv. evang. egyház az újonnan szervezett negyedik tanítói állomásra ezennel pályázatot nyit. — Java dalmazás: 100 o. é. frt. készpénz, 50 pozsonyi mérő búza, 30 p. m. tengeri. 5 öl tűzifa, szabad lakás; ezenfelül a házikert, egy 400□öl nagyságú herekert és egy ugyanolyan nagyságú szőlőkert szabad használata, 5 ingyen fuvar és ingyen örlés. — Kötelesegei: a legalsó népiskolai osztályt vezetni, minden negyedik héten a kántori teendőket végezni, — mely utóbbiakért külön stóla jár — és szükség esetén a lelkésznek irodai teendőiben segídeni. A választás egy próba-évre történik. A megválasztott „hazafisági nyilatkozatot“ tartozik aláírni, képesítését, valamint a magyar és német nyelvekben való tökéletes jártasságát okmányilag igazolni.

Pályázati határidő: f. évi augusztus 20-ka.

Liebling, 1888. július 5-én.

Zvarinyi Emil,
evang. lelkész.

Az eperjesi ev. ker. collegium állami segélyben részesülő főgymnasiumánál egy segéd tanári állásra ezennel pályázat hirdettetik. Képesítés kívánatik a történelemből és magyar nyelvből; előnyben részesülnek azok, kik a tornatanításra is képesítve vannak. Csak protestáns vallásuk pályázhatnak. A tanszék díjazása 700 frt. A kellőleg felszerelt folyamodványok a collegiumi pártfogósági közgyűléshez czímezve f. é. aug. 15-ig a collegiumi igazgatóságához küldendők be. — Kelt Eperjesen 1888. július 4-én.

Dr. Schmidt Gyula az eperjesi collegium felügyelője.

HIRDETÉS.

Csáva (Sopronm.) ev. gyülekezete eladja hat változatú, pedálnélküli orgonáját, mely szakértők becsülése szerint legalább is **200 frtot ér** meg.

Bővebb felvilágosítást ad:

Böhm János,
ev. lelkész.